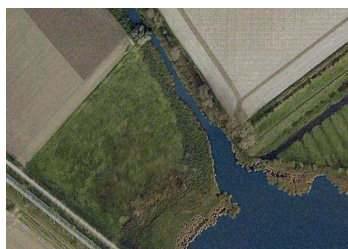
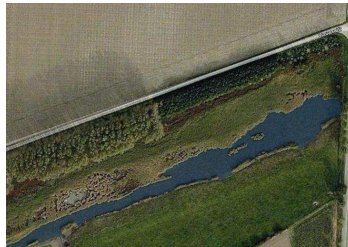
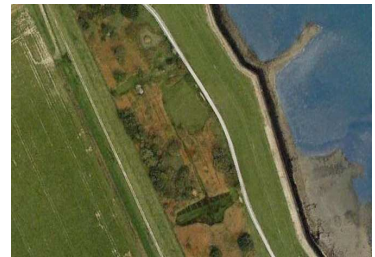


ZOOGDIERONDERZOEK ROND WILHELMINADORP

VERSLAG VAN EEN VELDWERK GROEPKAMP
IN SAMENWERKING MET DE ZOOGDIERWERK GROEP
ZEELAND VAN 28 TOT EN MET 30 OKTOBER 2005



J.P. Bekker

Figuren & foto's: Jan Piet Bekker

ZOOGDIERONDERZOEK ROND WILHELMINADORP

**VERSLAG VAN EEN VELDWERK GROEPKAMP
IN SAMENWERKING MET DE ZOOGDIERWERK GROEP
ZEELAND VAN 28 TOT EN MET 30 OKTOBER 2005**

J.P. Bekker

Uitgave van de Zoogdierverseniging - Veldwerkgroep Zoogdierverseniging

Rapport 2010.21 van de Zoogdierverseniging
Nijmegen, (Nederland), mei 2010

ISBN: 978-90-79924-17-2

VOORWOORD

De keuze van het traditionele herfstkamp van de Zoogdierwerkgroep Zeeland (ZWZ) rond Wilhelminadorp voor het jaar 2005, werd in grote lijnen bepaald door het ontbreken van vangstgegevens in de polders rondom Wilhelminadorp; en die van braakbal onderzoek (zie de figuren 1a en b).

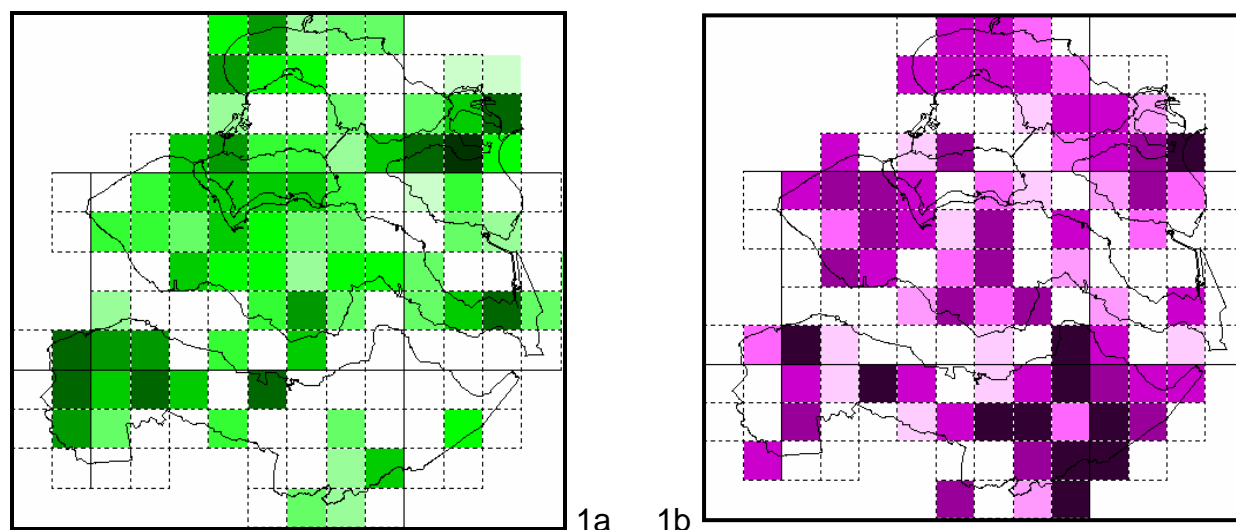


Fig. 1 Verspreiding aantal zoogdiersoorten d.m.v. valvangsten (a) en aantal zoogdiersoorten d.m.v. braakballen (b); hoe donkerder de kleur, des te groter het aantal vastgestelde soorten.

Op basis daarvan werd er voor gekozen om de witte stippen in de polders rond Wilhelminadorp (vooral die van de vangstgegevens) zoveel mogelijk “in te kleuren”. Vanuit de kant van de Veldwerkgroep (VZZ) werd graag een bijdrage gegeven aan een inventarisatie in Zuid-Beveland vanwege de mogelijke vangsten van waterspitsmuis en noordse woelmuis in de natte kreekresten van Het Sas (Rietput), Boerengat, Oosterschenge en de Weel.

Deze keuze kon uitgewerkt worden door het betrekken van een onderkomen in het voormalige Proefstation voor de Fruitteelt. Dat onderkomen werd ter beschikking gesteld aan de kampdeelnemers.

SAMENVATTING

Waarnemingen van zoogdieren door de Veldwerkgroep van 28 tot en met 30 oktober 2005 rond Wilhelminadorp in Zuid-Beveland (tabel 1); resultaten van braakbalanalyses zijn tevens opgenomen.

	zichtwaarneming	doodvondst	spoor	vangst	batdetector	braakbal
bosspitsmuizen				♦		
gewone bosspitsmuis				♦		♦
tweekleurige bosspitsmuis						♦
dwerfspitsmuis						♦
huisspitsmuis				♦		♦
mol			♦			
watervleermuis					♦	
dwergvleermuis					♦	
haas	♦					
konijn	♦					
woelrat						♦
rosse woelmuis				♦		♦
veldmuis				♦		♦
aardmuis						♦
noordse woelmuis						♦
dwergmuis			♦	♦		♦
bosmuis				♦		♦
bruine rat						♦

Tabel 1. Waargenomen zoogdiersoorten rond Wilhelminadorp.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	2
Samenvatting	3
Inhoudsopgave	4
1. Inleiding	5
Deelnemers	5
Gebiedsomschrijving	6
Weersomstandigheden	6
2. Vleermuizen	7
3. Vangsten kleine zoogdieren	7
Locatiebeschrijvingen	8
Valvangsten	9
Doodvangsten	10
4. Braakballen	11
5. Overige zoogdieren	11
6. Verspreiding	13
7. Discussie	17
Met dank aan	18

1. INLEIDING

Van 28 tot en met 30 oktober 2005 werd een herfstkamp georganiseerd rond Wilhelminadorp door de Zoogdierwerkgroep Zeeland (ZWZ) in samenwerking met de Veldwerkgroep van de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming (sinds 2009 Zoogdierverseniging).

De activiteiten van ZWZ en de VWG-VZZ zijn geconcentreerd op het verzamelen van zoogdiergegevens. Achtereenvolgens staan in hoofdstuk 2 de vleermuisgegevens, in hoofdstuk 3 de beschrijving van de valvangsten, in hoofdstuk 4 die van de braakballen en in hoofdstuk 5 staan de overige zoogdierwaarnemingen vermeld. Ten slotte staat in hoofdstuk 6 de verspreiding van waargenomen zoogdieren, die dit kamp opleverde, tegen de achtergrond van reeds bekende waarnemingen op kaartjes van de omgeving van Wilhelminadorp.

DEELNEMERS

Deelnemers aan dit herfstkamp van de VWG-ZWZ staan opgesomd in tabel 2. De participatie staat eveneens weergegeven.

	uitzetten	scherpzetten	controle 1	controle 2	controle 3	controle 4	controle 5
Sandra Dobbelaar			♦	♦	♦	♦	
Kees de Kraker		♦	♦	♦		♦	♦
Nanning-Jan Honingh	♦	♦	♦	♦	♦	♦	♦
Jeroen Willemsen			♦	♦	♦	♦	♦
Lucien Calle			♦	♦	♦	♦	
Jeroen Willemsen			♦	♦	♦	♦	♦
Eric Thomassen			♦	♦	♦		
Freek Otte			♦	♦	♦		
Jan Piet Bekker	♦	♦	♦	♦	♦	♦	♦
Alex Wieland	♦	♦	♦				♦
Jan Boshamer			♦	♦	♦	♦	♦
André Hannewijk	♦	♦	♦	♦	♦		
Wannes Casteleijns		♦	♦	♦	♦	♦	♦
Alex Wieland			♦				
Wannes Castelijns			♦				
Elias de Bree						♦	

Tabel 2. Participatie aan de voorbereidingen en controle activiteiten van de deelnemers van het herfstkamp rond Wilhelminadorp In Zuid-Beveland.

Tijdens het weekend werd door Omroep Zeeland een beeldverslag opgenomen tijdens de avondcontrole op zaterdagavond. Dit verslag werd meerdere malen uitgezonden.

GEBIEDSBESCHRIJVING

Het studiegebied, dat wordt omschreven als “omgeving Wilhelminadorp” wordt scherp begrensd aan de noordkant door het Veerse Meer en aan de oostkant door het Goesse Sas. Naar het zuiden vormt de bebouwde kom van Goes een duidelijke afscheiding, die verder naar het westen doorloopt langs de N254 en een deel van de spoorlijn Goes-Middelburg. De afscheiding naar het westen is vrij willekeurig gekozen over Domeinplaatweg, Weeldijk, Sabbingedijk en de Piertjesdijk tot aan het Veerse Meer. Oosterschege, Boerengat en De Weel zijn de prominente wateren in het gebied. Met uitzondering van de woonkernen Wilhelminadorp, Wolphaartsdijk en Oud-Sabbinge, is het gebied in agrarisch gebruik. De N256 verdeelt het onderzoeksgebied in twee gedeelten. Relevante natuurgebieden zijn behalve Oosterschege, Boerengat, De Weel, Schelphoek en Het Sas (de Rietput).

WEERSOMSTANDIGHEDEN

De relevante weersomstandigheden in de periode, van 25 tot en met 30 oktober 2005 staan vermeld in fig. 2. De weersindices zijn ontleend aan de waarnemingen zoals opgenomen op het weersstation te Wilhelminadorp, in het centrum van het onderzoeksgebied. Bij de Hierin komt naar voren dat alleen in de periode net voor het plaatsen van de vallen, neerslag is gevallen. De temperaturen waren gedurende de gehele onderzoeksperiode hoog, en zeker tegen het einde hoog: op 30 oktober was de maximumtemperatuur boven de 20° C, tegen 12.8° C gemiddeld. De wind was na de eerste dag steeds matig kracht 3. De windrichting was aanvankelijk zuidwest, kromp door het zuiden tot zuidzuidoost en bleef tot het eind van de onderzoeksperiode vanuit die kant waaien.

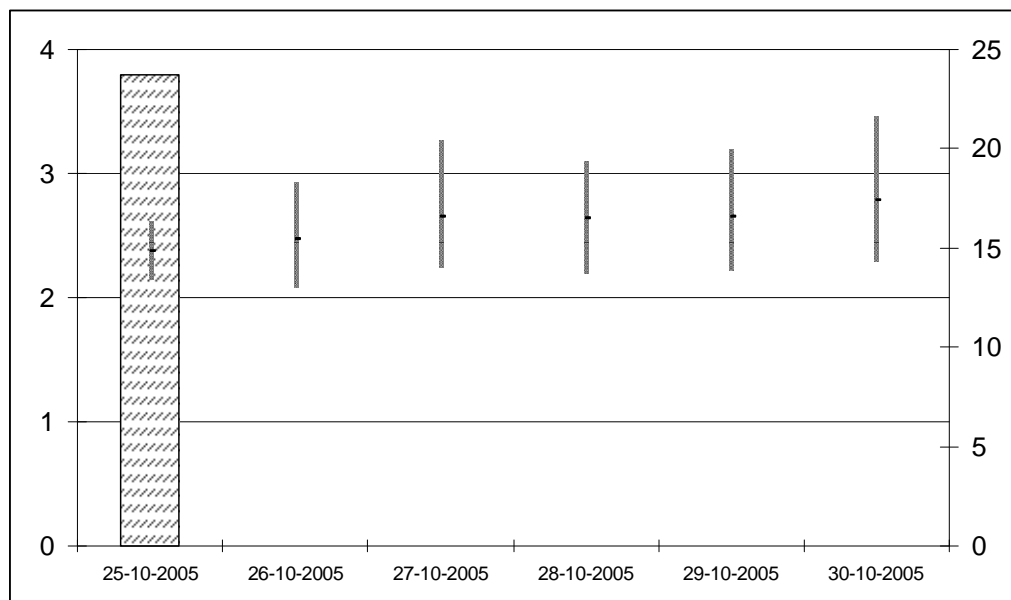


Fig. 2. Weersomstandigheden tijdens de onderzoeksperiode (25 tot en met 30 oktober 2005). Hoeveelheid neerslag in kolommen (schaalverdeling links), maximum, gemiddelde en minimum temperatuur op lijnstukken in graden Celcius (schaalverdeling rechts), zoals opgenomen in Wilhelminadorp (bron KNMI).

2. VLEERMUIZEN

Doorgaans is het inventariseren van vleermuizen tijdens herfstkampen een bijzaak; dat heeft meestal te maken met de weersomstandigheden. Met de droge onderzoeksperiode en de gemiddeld hogere temperaturen dan gebruikelijk (zie 1. weersomstandigheden) werd tijdens de avondcontroles vroeg vertrokken om met de batdetector eerst bij de diverse kreken naar vleermuizen te luisteren. Ook werd door sommige controlegroepen vanuit de auto naar vleermuizen geluisterd. In totaal werden gehoord: 1 watervleermuis en 58 dwergvleermuizen. Er werden geen ruige dwergvleermuizen waargenomen.

3. VANGSTEN VAN KLEINE ZOOGDIEREN

Tijdens het veldonderzoek rond Wilhelminadorp werd gericht geprobeerd kleine zoogdieren te vangen voor nadere determinatie. Hierbij werd gebruik gemaakt van inloopvallen. De gebruikte vallen zijn van het type Longworth (200 stuks).

nr. raai	X	Y	naam raai	start	stop	LW	valnachten
1	49	393	Oostersche O	28-okt	30-okt	25	50
2	49	393	Oostersche W	28-okt	30-okt	25	50
3	48	392	Boerengat	28-okt	30-okt	25	50
4	47	392	Plankentent rietzm	28-okt	30-okt	30	60
5	47	392	Plankentent veld	28-okt	30-okt	20	40
6	46	393	Heerenpolder O	28-okt	30-okt	25	50
7	45	393	Heerenpolder W	28-okt	30-okt	25	50
8	53	395	Goesse Sas	28-okt	30-okt	25	50
totaal						200	400

Tabel 3. Vallocaties met start- en stopdata, gebruikte aantallen vallen, en het aantal valnachten.

Als aas werd het standaardmengsel gebruikt van pindakaas gemengd met havermout; daar werden stukjes appel en peen aan toegevoegd.

De vallen werden gezet in een min of meer logische lijn: een rand van een pad of een zoom volgend. Om de vallen gemakkelijk terug te vinden (ook 's nachts) werden ze opeenvolgend genummerd en werd in de vegetatie, zo dicht mogelijk bij de val ter herkenning van de plaats, een stukje rood-wit tape (voor overdag) en een stukje aluminiumfolie (voor 's nachts) bevestigd; na afloop van de valsessie werd dit materiaal verwijderd. De vallen werden 25 oktober uitgezet (op safe) en 28 oktober op scherp. Controle rondes werden gehouden om 8.00 uur, om 15.30 uur en om 22.00 uur.

LOCATIEBESCHRIJVINGEN

1- Locatie Oosterschenge Oost (AC: 49-393): dit is een kreekrest, met aan de noordkant een 15-20 meter brede rietzoom. De Longworthvallen (LW): 351-375 stonden in de rietstrook langs de kreek tot vlak aan het open water.



Fig. 3. Oosterschenge Oost: raai 1.

2- Locatie Oosterschenge West (AC: 49-393): dit is dezelfde kreekrest als 1, met aan de noordkant een 15-20 meter brede rietzoom. De Longworthvallen (LW): 376-800 stonden in de rietstrook langs de kreek tot vlak aan het open water.



Fig. 4. Oosterschenge West: raai 2.

3- Locatie Boerengat (AC: 48-392): een kleine kreekrest, geheel omzoomd met een ca. 10 meter brede rietzoom. De Longworthvallen (LW): 351-375 stonden in de berm en de rietstrook langs de kopse westkant tot vlak aan het open water.



Fig. 5. Boerengat: raai 3.

4 en 5- Locatie Plankentent rietzoom (4)(AC: 47-392) en Plankentent veld (5)(AC: 47-392): beide op een veldje aan de uiterste westzijde van de Oosterschenge. De Longworthvallen van (4) (LW): 71-100 stonden in de rietstrook langs de kreek aan de veldzijde. De Longworthvallen van (5) (LW): 51-70 stonden in een rechte lijn aan de noordwestzijde van het.



Fig. 6. Plankentent: raai 4 en 5.

6- Locatie Heerenpolder Oost (AC: 46-393): dit is een kreekrest, zonder rietzoom, met zegge vegetatie. De Longworthvallen (LW): 651-675 stonden langs de kreek op enige afstand van het open water.



Fig. 7. Heerenpolder Oost: raai 6.

7- Locatie Heerenpolder West (AC: 46-393): dit is een kreekrest, met een brede rietzoom aan de noordwestkant en een kade aan de oostzijde. De Longworthvallen (LW): 751-775 stonden langs de kade kort bij het water en in de rietzoom aan de zuidzijde.



Fig. 8. Heerenpolder West: raai 7.

8- Locatie Rietput (AC: 53-395): dit is een natte inlaag, voor een groot deel begroeid met riet. Ten tijde van het onderzoek stond het waterpeil op het gedeelte waar de vallen geplaatst werden ca. 10 cm hoog. De Longworthvallen (LW): 776-800 stonden in "J"-vormige boog in de rietzoom aan de zuidzijde; de vallen waren geplaatst op houten vlotjes om de leefgedeelten droog te houden.

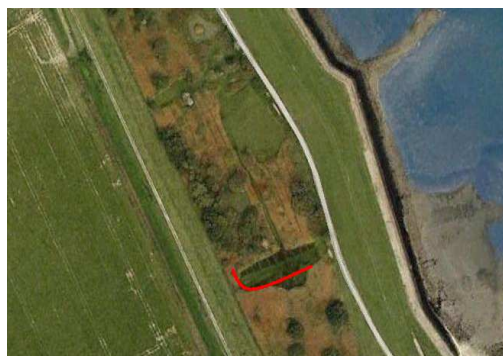


Fig. 9. Rietput: raai 8.

VALVANGSTEN

Alle valvangsten van zoogdieren gedaan in de omgeving Wilhelminadorp staan samengevat in tabel 4. In het hoofdstuk 6 (Verspreiding zoogdieren) worden de bijdragen, die deze vangsten en andere waarnemingen hebben, op kilometerhok gegeven en besproken.

Naast deze zoogdieren werden diverse slakken gevangen.

	bosspitsmuis	huisspitsmuis	rosse woelmuis	veldmuis	noordse/aardmuis	dwergmuis	bosmuis	totaal
Oostersche Oost			1			3	25	29
Oostersche West			14			3	36	53
Boerengat			1	3		5	7	16
Plankentent rietzoom	3	3				14	9	29
Plankentent veld		1		13			10	24
Heerenpolder Oost		1		35		1		37
Heerenpolder West	1			3		29		33
Rietput	1		2		1*	7	31	42
totaal	5	5	18	54	1	62	118	263

Tabel 4. Valvangsten rond Wilhelminadorp per locatie.

In totaal werden 7 verschillende kleine zoogdiersoorten gevangen. In de Rietput werden 5 soorten gevangen, het Boerengat en de Plankentent rietzoom elk 4 soorten. Op de overige locaties werden 3 soorten gevangen. Er waren geen locaties zonder vangsten.



Fig. 10. De dwergmuis werd op de meeste locaties gevangen.

DOODVANGSTEN

Tijdens het scherp zetten bleken 1 bosspitsmuis, 1 huisspitsmuis en 1 veldmuis dood in de val te zitten omdat de betreffende vallen nog op scherp stonden tijdens de prebait-periode. Bij de reguliere controles werd nog eens 1 bosspitsmuis dood aangetroffen. Hiermee komt het aantal dode dieren door het onderzoek op 4 stuks. Dit betekent op het totale aantal van 263 vangsten een doodvangst percentage van 1,5%.

Van de doodvangsten werden gewicht, lichaamslengte, staartlengte en de lengte van de achtervoet bepaald.

Van de gewone bosspitsmuizen was het gewicht, de lichaamslengte, staartlengte en achtervoet lengte resp. 7,5 en 7,0 g, 60 en 62 mm, 43 en 45 mm en 12 en 12 mm.

Het gewicht van de huisspitsmuis was 7,5 g, de lichaamslengte, staartlengte en achtervoet lengte bedroeg resp. 66 mm, 45 mm en 13 mm.

Van de veldmuis was het gewicht 18 g, de lichaamslengte, staartlengte, achtervoetlengte en oorklengte bedroeg resp. 75 mm, 31 mm, 13 mm, 6 mm.

4. BRAAKBALLEN

Tijdens de kamperperiode zijn braakballen van een kerkuil verzameld in een open schuur op het terrein van het kamponderkomen (Amersfoort coördinaten: 51,4 – 394,4). Naast deze partij worden ook de pluusresultaten betrokken van braakballen, eveneens een kerkuil, die geregeld zijn verzameld bij de familie Klomp, Kaaidijk 9 te Wolphaartsdijk (Amersfoort coördinaten: 46,7 – 394,2). De laatste braakbalpartijen werden steeds verzameld door Jaap Woets. Het pluuswerk werd verricht door Jaap Woets, Kees Mostert en Jan Piet Bekker. Aangezien het pluuswerk van de partijen afkomstig van Wolphaartsdijk geclusterd werd verricht, zijn alle resultaten in dit verslag meegenomen.

	jaar	gewone bosspitsmuis	tweekleurige bosspitsmuis	dwergspitsmuis	huisspitsmuis	woelrat	rosse woelmuis	ondergrondse woelmuis	veldmuis	aardmuis	noordse woelmuis	bosmuis	dwergmuis	huismuis	bruine rat	totaal
Wolphaartsdijk	1999	27	0	1	112	5		1	128	28	1	49	8	2	0	364
Wolphaartsdijk	2000	7	1	1	115	1		5	171	59	2	24	2	2	8	398
Wolphaartsdijk	2001	7		3	125			17	184	27		62	10		4	439
Wolphaartsdijk	2004	3		2	198				140	25		20	2		5	395
Wilhelminadorp	2005	1			36		3	1	7	2		13	1		1	65
Wolphaartsdijk	2005				277				102	41		37	2		7	466
totaal		45	1	7	863	6	3	24	732	182	3	205	25	4	25	2127

Tabel 5. Resultaat van braakbalanalyse van enkele locaties rond Wilhelminadorp.



Fig. 11. Geplozen huisspitsmuizen.

5. OVERIGE ZOOGDIERWAARNEMINGEN

Naast het min of meer planbare onderzoek met inloopvallen, werden ook directe observaties gedaan van zoogdieren of de sporen daarvan. Wat dit laatste betreft moet hierbij gedacht worden aan bewoningssporen, prenten of keutels of de resten van zoogdieren in keutels. Per soort wordt kort de karakteristiek beschreven van de waarnemingen.

Mol *Talpa europaea*

Zoals gebruikelijk zijn de van deze soort alle waarnemingen van sporen (molshopen), in totaal 2, in verschillende kilometerhokken.

Dwergmuis *Micromys minutus*

Deze soort werd behalve met vangsten en in braakballen ook vastgesteld door de vondst van bewoningssporen (dwergmuisnestjes).

Haas (*Lepus europaeus*)

Deze soort werd 10 maal waargenomen, alle zichtwaarnemingen van telkens 1 exemplaar. De waarnemingen werden gedaan in 9 verschillende kilometerhokken.

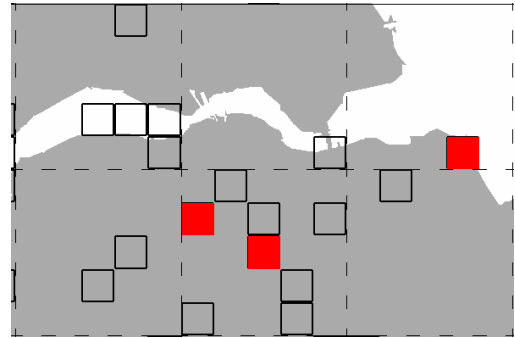
Konijn (*Oryctolagus cuniculus*)

Van deze soort werd 1 exemplaar gezien.

6. VERSPREIDING ZOOGDIEREN

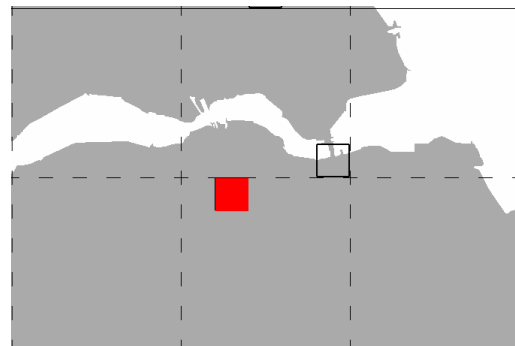
Verspreiding van de bosspitsmuizen *Sorex araneus / coronatus* rond Wilhelminadorp (betekenis van de symbolen: open vierkant: waarneming vanaf 1989; rood vierkant: waarneming tijdens dit onderzoek). Van de 6 afgebeelde uurhokken (5 x 5 km) was de soort bekend in 5 hokken. Door deze inventarisatie kon er 1 uurhok aan worden toegevoegd, en 3 nieuwe km-hokken.

Fig. 12.



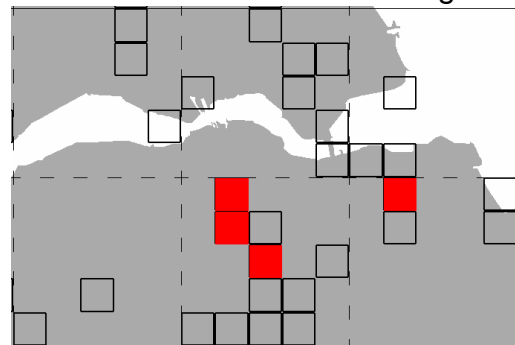
Verspreiding van de dwergspitsmuis *Sorex minutus* rond Wilhelminadorp (betekenis van de symbolen: zie onderschrift fig. 12). Van de 6 afgebeelde uurhokken (5 x 5 km) was de soort bekend in 1 hok. Door deze inventarisatie is er 1 uurhok aan toegevoegd en ook 1 nieuw km-hok.

Fig. 13.



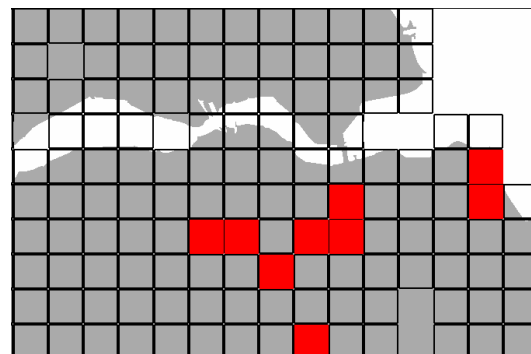
Verspreiding van de huisspitsmuis *Crocidura russula* rond Wilhelminadorp (betekenis van de symbolen: zie onderschrift fig. 12). Van de 6 afgebeelde uurhokken (5 x 5 km) was de soort bekend in alle 6 hokken. Door deze inventarisatie werden dus geen nieuwe uurhokken toegevoegd, wel 4 nieuwe km-hokken.

Fig. 14.



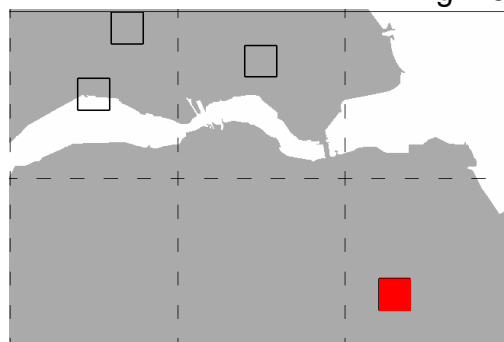
Verspreiding van de mol *Talpa europaea* rond Wilhelminadorp 1 (betekenis van de symbolen: zie onderschrift fig. 12). Van de 6 afgebeelde uurhokken (5 x 5 km) was de soort bekend in 6 hokken. Door deze inventarisatie werden er dus geen uurhokken aan toegevoegd, wel was het mogelijk deze soort in 6 uurhokken en 9 km-hokken te bevestigen.

Fig. 15.



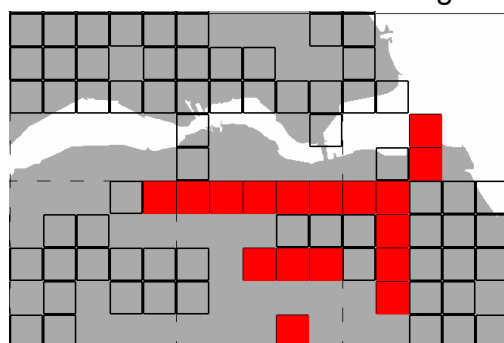
Verspreiding van de watervleermuis *Myotis daubentonii* rond Wilhelminadorp (betekenis van de symbolen: zie onderschrift fig. 12).
 Van de 6 afgebeelde uurhokken (5 x 5 km) was de soort bekend in 2 hokken. Door deze inventarisatie kon er 1 uurhok aan worden toegevoegd en dus ook 1 nieuwe km-hok.

Fig. 16.



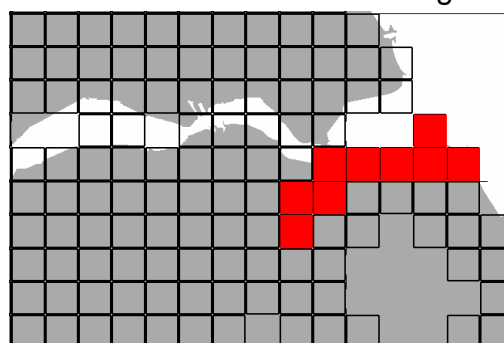
Verspreiding van de dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus* rond Wilhelminadorp (betekenis van de symbolen: zie onderschrift fig. 12).
 Van de 6 afgebeelde uurhokken (5 x 5 km) was de soort bekend in alle 6 hokken. Door deze inventarisatie konden er geen uurhokken aan worden toegevoegd; wel 17 nieuwe km-hokken.

Fig. 17.



Verspreiding van de haas *Lepus europaeus* rond Wilhelminadorp (betekenis van de symbolen: zie onderschrift fig. 12).
 Van de 6 afgebeelde uurhokken (5 x 5 km) was de soort bekend in alle 6 hokken. Door deze inventarisatie werden er dus geen uurhokken aan toegevoegd, wel was het mogelijk deze soort in 3 uurhokken en 9 km-hokken te bevestigen.

Fig. 18.



Verspreiding van het konijn *Oryctolagus cuniculus* rond Wilhelminadorp (betekenis van de symbolen: zie onderschrift fig. 12).
 Van de 6 afgebeelde uurhokken (5 x 5 km) was de soort bekend in alle 6 hokken. Door deze inventarisatie werden er geen uurhokken aan toegevoegd, wel 1 nieuw km-hok.

Fig. 19.

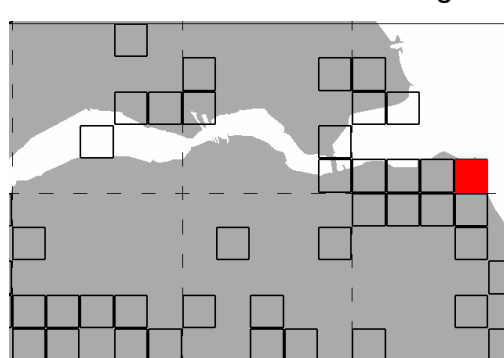


Fig. 20.

Verspreiding van de rosse woelmuis *Myodes glareolus* rond Wilhelminadorp (betekenis van de symbolen: zie onderschrift fig. 12).

Van de 6 afgebeelde uurhokken (5 x 5 km) was de soort bekend in 3 hokken. Door deze inventarisatie konden er 2 uurhokken aan worden toegevoegd, en 4 nieuwe km-hokken.

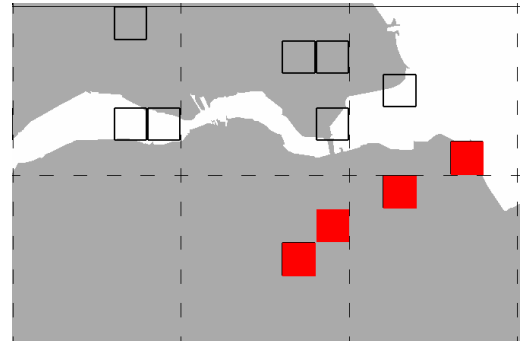


Fig. 21.

Verspreiding van de veldmuis *Microtus arvalis* rond Wilhelminadorp (betekenis van de symbolen: zie onderschrift fig. 12).

Van de 6 afgebeelde uurhokken (5 x 5 km) was de soort bekend in alle 6 hokken. Door deze inventarisatie kon er dus geen uurhok aan worden toegevoegd; wel 6 nieuwe km-hokken.

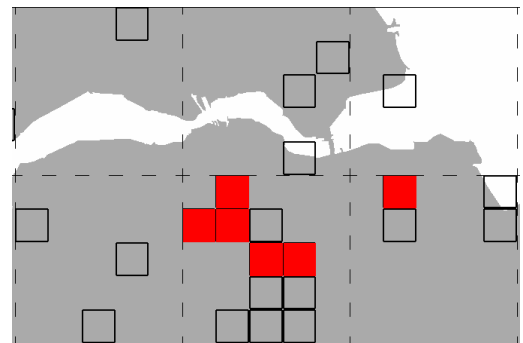


Fig. 22.

Verspreiding van de aardmuis *Microtus agrestis* rond Wilhelminadorp (betekenis van de symbolen: zie onderschrift fig. 12).

Van de 6 afgebeelde uurhokken (5 x 5 km) was de soort bekend in 4 hokken. Door deze inventarisatie werd er 1 uurhok aan toegevoegd, en 2 nieuwe km-hokken.

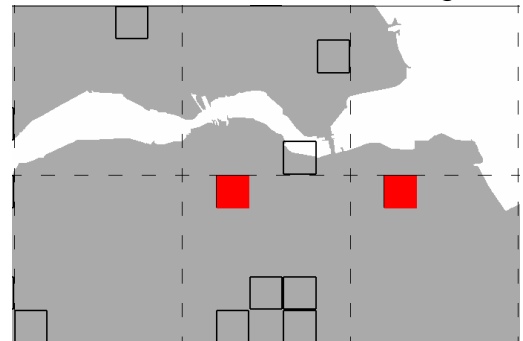
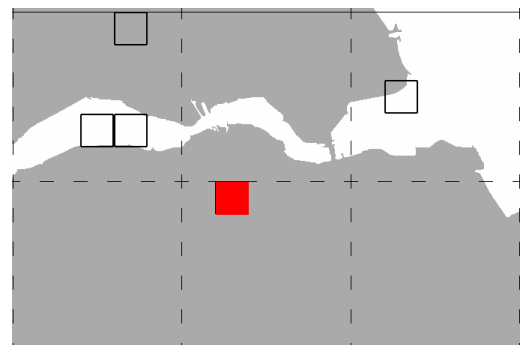


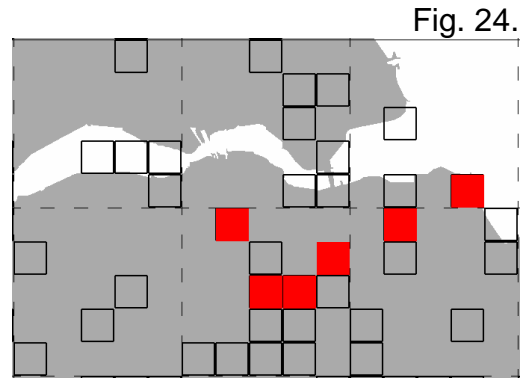
Fig. 23.

Verspreiding van de noordse woelmuis *Microtus oeconomus* rond Wilhelminadorp (betekenis van de symbolen: zie onderschrift fig. 12).

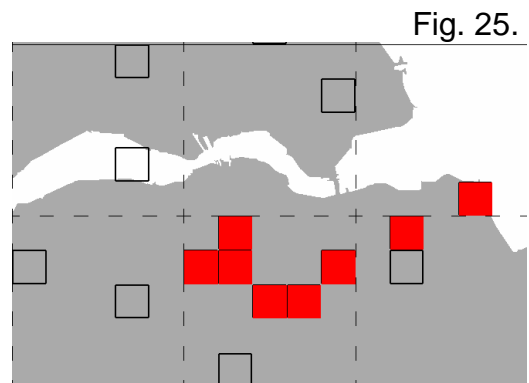
Van de 6 afgebeelde uurhokken (5 x 5 km) was de soort bekend in 2 hokken. Door deze inventarisatie werd 1 uurhok toegevoegd; en dus ook 1 nieuw km-hok.



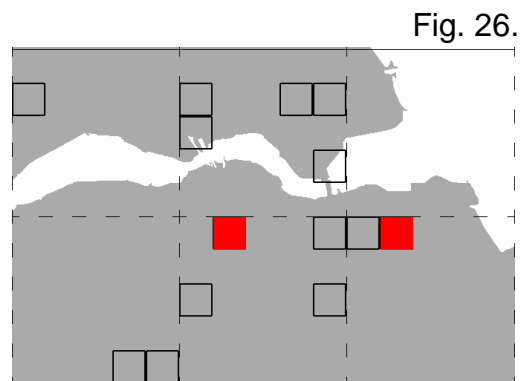
Verspreiding van de bosmuis *Apodemus sylvaticus* rond Wilhelminadorp (betekenis van de symbolen: zie onderschrift fig. 12).
 Van de 6 afgebeelde uurhokken (5 x 5 km) was de soort bekend in alle 6 hokken. Door deze inventarisatie werden dus geen uurhokken toegevoegd; wel 6 nieuwe km-hokken.



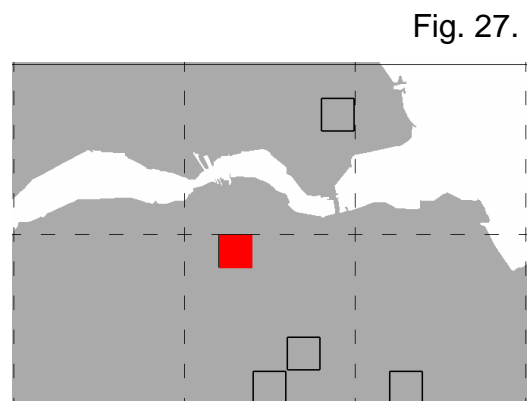
Verspreiding van de dwergmuis *Micromys minutus* rond Wilhelminadorp (betekenis van de symbolen: zie onderschrift fig. 12).
 Van de 6 afgebeelde uurhokken (5 x 5 km) was de soort bekend in 5 hokken. Door deze inventarisatie werd er 1 uurhok toegevoegd, en 8 nieuwe km-hokken.



Verspreiding van de bruine rat *Rattus norvegicus* rond Wilhelminadorp (betekenis van de symbolen: zie onderschrift fig. 12).
 Van de 6 afgebeelde uurhokken (5 x 5 km) was de soort bekend in 5 hokken. Door deze inventarisatie konden er geen uurhokken aan worden toegevoegd; wel 2 nieuwe km-hokken.



Verspreiding van de huismuis *Mus musculus* rond Wilhelminadorp (betekenis van de symbolen: zie onderschrift fig. 12).
 Van de 6 afgebeelde uurhokken (5 x 5 km) was de soort bekend in 3 hokken. Door deze inventarisatie konden er geen uurhokken aan worden toegevoegd; wel 1 nieuw km-hok.



7. DISCUSSIE

Vermeldenswaard is het ontbreken van vangsten van noordse woelmuis. Hoewel een vangst van een 'discussie-exemplaar' een gering uitzicht biedt op het voorkomen van deze soort op de locatie Rietput, moet er vooralsnog van worden uitgegaan dat deze soort niet meer aanwezig is in dit deel van Zuid-Beveland, althans niet meer met vangsten kan worden bevestigd. Tot voor korte tijd werd de soort nog gevonden in de Heerenpolder (De Weel); tijdens dit onderzoek kon de aanwezigheid van de noordse woelmuis daar niet meer worden vastgesteld. Uit braakbalonderzoek van materiaal verzameld van de Kaaidijk te Wolphaartsdijk, verzameld in 1999 en 2000 werd deze soort nog wel vastgesteld. In braakbalmateriaal dat werd verzameld in 2001, 2004 en 2005, werd geen schedelmateriaal meer van noordse woelmuis gevonden.

Van het genoemde 'discussie-exemplaar' werden enkele haren verzameld voor DNA-analyse. Helaas is het niet mogelijk gebleken een analyse op dit materiaal te laten uitvoeren.

Verder is het opmerkelijk dat in de rietruigten evenmin waterspitsmuis werd vastgesteld, ondanks het feit dat het merendeel van de Longworthvallen op uitgesproken natte plekken waren geplaatst.

Naast de soorten die opmerkelijk ontbraken waren er ook twee soorten die nadrukkelijk aanwezig bleken. De dwergmuis werd op alle locaties met riet gevangen. Daarnaast werd ook de rosse woelmuis op vier van de locaties vastgesteld. Daarmee heeft deze soort zich ook in deze omgeving van Zuid-Beveland definitief gevestigd.

Met dank aan:

Het Zeeuwse Landschap

Natuurmonumenten

voor het betreden van de in hun beheer zijnde gebieden.